

Međunarodno muzeološko sastajanje u Jugoslaviji — jedna inicijativa Muzejskog dokumentacionog centra i Nacionalnog komiteta ICOM-a

Tomislav Šola

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Kriza, ma bila ona ekonomska ili njom uzrokovana, uz sve loše, često je i vrijeme bistrenja ideja i prilika za dalekosežne promjene. Između panične ishitrenosti i preuzetnosti, s jedne strane i sirotinjske filozofije i samozatajnog čemera s druge (a jedno i drugo su legitimni proizvodi kriznog stanja) postoji područje razumnog planiranja koje nastoji naći izlaz unošenjem inovacija i poboljšavanjem postojećeg. Ako se i složimo oko ovog razgraničenja, ostaje mogućnost da se ospori samo postojanje krize. Ako je kriza tek pretvaranje jednog kvaliteta u drugi, a svako vrijeme rado prisvaja tu ambiciju, možda doista govorimo s izmišljenim argumentima. Ipak: u nas se muzejski poziv, koji je i sam »od posebnog društvenog interesa« još uvijek uči mahom usmenom predajom, muzeji su marginalizirani, kadar je negativno selekcioniran, ne postoje standardi djelatnosti, itd. (Inventura problema sve se češće pravi.) U toj situaciji, kad znamo da se teško možemo mjeriti s iole razvijenim zemljama istoka ili zapada, — logično je pomišljati na korištenje tuđih iskustava i na njihovu primjenu u našim okolnostima. Na prste jedne ruke mogli bi se izbrojiti muzejski radnici školovani za poziv koji obavljaju. Ekonomska kriza činit će još neko vrijeme ta iskustva daljim i teže pristupačnim no što bismo željeli. Problem nabavke stručnih časopisa samo je jedan od indikativnih u cijelom nizu sličnih. Da to nije samo pitanje prestiža ili komocije znaju i »neobrazovani« muzejski radnici. Činit će se neumjesnim folklorom spominjati se izreke o brijegu i Muhamedu, ali pouku treba zadržati na umu.

Imamo Muzejski dokumentacioni centar koji polako, ali i sigurno, postaje relevantan pomagač muzejima. Njegova koncepcija je u izravnoj ovisnosti o potrebama muzejske djelatnosti.

Među nama su kolege koji su dijelom stručno obrazovani u muzeološki naprednijim sredinama, a s obnovljenim ambicijama i Jugoslavenski nacionalni komitet ICOM-a nastoji omogućiti napredak struke. Taj potencijal treba provjeravati radom.

Kako nam je zbog bliske suradnje s ICOM-om i uvida u stručne potrebe na međunarodnom planu situacija donekle jasna, bilo je lako prepoznati jednu slabu ispunjavanu potrebu na međunarodnoj razini: Niti Dokumentacioni centar ICOM-a u Parizu niti itko drugi, ne pruža mogućnost stalnog stručnog sastajanja i rada. Dio te aktivnosti, u najboljem smislu, odvija se svake treće godine u prilici Generalne konferencije ICOM-a i na neregularnim sastancima međunarodnih komiteta. To nije, već niti samim brojem, problem kojeg je lako zaobići: U ICOM-u je zastupljeno 119 zemalja svijeta s više od 8000 članova, a ima li se na umu da u svijetu trenutno postoji više od 25000 muzeja, jasno je da ICOM ima jaku razvojnu osnovu. U 29 međunarodnih komiteta obavlja se grandiozan stručni posao. Uz sve kontakte, potreba za operativnim punktom još nije ispunjena.

Ako je i za vjerovati u postojanje potrebe za međunarodnim sastajalištem (očito jedne selektivne koncepcije), skeptiku agresivne skromnosti bit će sumnjivo da baš mi moramo ispuniti tu potrebu: Geopolitički, geografski i kulturno-civilizacijski, Jugoslavija je idealno sastajalište četiri strana svijeta, a to i u kulturi treba znati iskoristiti na dobrobit svih. Ako doista sve manje putujemo, ako nam nedostaju svježije stručne informacije, pokušajmo svijet dovesti ovamo i kroz njega i sami postati emitori informacija. U proteklih godinu i po nismo mnogo postigli: napravljena je preliminarna koncepcija takvog međunarodnog punkta, pronađeni su (za sada) načelno zainteresirani partneri koji bi pružili gostoprimstvo, a na osnovu procjene i obećanja taj punkt je uvršten kao načelna stavka Međunarodnog komiteta za muzeologiju (ICOFOM) u trogodišnjem planu rada ICOM-a. Istom skeptiku valjalo bi objasniti značaj dolaska najeminentnijih muzejskih stručnjaka iz svijeta u građenju kulturnog identiteta naše zemlje. (Ne bi trebalo zaboraviti na prirodu muzejske djelatnosti uopće). Ima li se na umu da bi već i skroman početak

predstavljao, kao faza, vrijednost koju bi makar i na nacionalnoj razini trebalo održati u životu, — sve što se dogodi iznad toga stvaran je dobitak. Dobar je običaj da muzejski radnici u svijetu gotovo beziznimno financijski ne terete domaćina svojim dolaskom. Za sada koliko je o lokaciji riječ, moguća »istarska varijanta« čini se rješivom na pomolu, a o svim stručnim okolnostima ovisit će troškovi organizacije i održavanja.

U smislu sadržaja djelatnosti takvog okupljališta, u razmatranju je (i pred budućim dogovorima) pet (razdvojitivih ali i komponibilnih) dijelova: muzeološka radionica (kojom bi ispunjavali potrebu stručnog okupljanja, seminara i sl. na nacionalnoj razini), međunarodna muzeološka radionica (prihvaćena kao potreba u ICOFOM-u), međunarodni međuuniverzitetski centar za studije muzeologije (kao jedina mogućnost sastajanja i dogovaranja desecima katedri muzeologije u svijetu), međunarodni centar za ekomuzeje (što je jasna potreba, ali će je **vjerojatno** bolje ispuniti neki veći ekomuzej u Francuskoj).

Slijedeće godine Jugoslavija bi trebala ugostiti sastanak Međunarodnog komiteta za muzeologiju (ICOFOM), a naredne godine izuzetno značajan sastanak Međunarodnog komiteta za muzeje moderne umjetnosti (CIMAM) i, — eventualno, još 1985., sastanak Međunarodnog komiteta za obrazovanje kadrova. Prisutnost tih kolega u našoj sredini prelazila bi značajem okvire muzejske struke. Strani stručnjaci bi održali predavanja za naše muzejske radnike, a razvoj te inicijative u cjelini, omogućio bi izuzetno atraktivnu izdavačku djelatnost. U ovom trenutku za projekt, ma kako skromno ga započinjali, potrebni su istomišljenici i razumijevanje.

ABSTRACT

International museological meeting in Yugoslavia — single initiative of the Museum Documentation Centre and the National Committee of ICOM

T. Šola

The intention of the Museum Documentation Centre and the Yugoslav National Committee of ICOM is to encourage the

solution of some problems of museum practice in Yugoslavia and abroad by organizing an international museological meeting that will be held in Istria. The geopolitical and geographical position of Yugoslavia provides ideal conditions for such a gathering. In realizing this meeting — initiated by ICOM and the ICOM Committee for Museology ICOMCOM and originating from their program — the international need in the museological profession and the need of Yugoslav experts for professional contacts on the international level would be fulfilled.

At the moment, the content of this project is still under discussion, but five different possible subjects are proposed: museum workshop (professional meeting, seminars and similar activities on the national level); international museological workshop; international inter-university centre for the study of museology as a unique possibility for meetings and discussions of university museological departments from all over the world); international centre for eco-museums although this need could possibly be fulfilled in a better way by a larger eco-museum in France).

The development of this initiative would make possible broad-ranging publications of interest.

13. generalna konferencija ICOM-a — Komitet za odnose s javnošću (MPR)

Višnja Zgaga

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

U okviru Generalne konferencije ICOM-a, održane u Londonu od 25. 07. — 1. 08. 1983 godine, radio je Komitet za odnose s javnošću (MPR — Museum Public Relations) koji ima sedamdesetak članova, dvoje iz Jugoslavije.

Radni dio programa bio je zamišljen kao obrada nekih tema koje su danas najaktualnije u strategiji i razvoju muzejskog rada s publikom. To su primjena elektronike u muzeju, dizajn, politika muzeja u odnosu na hendikepirane, te pokroviteljstvo kao jedna od mogućnosti financiranja muzejskog rada.

Elektronika u muzeju, danas svakako veliki izazov i šansa muzeja, razmatrana je s dva aspekta primjene; u procesu dokumentiranja muzejskog predmeta i komunikacije s posjetiocem. Ova druga tema obuhvaća izradu specijalnih AV programa i demonstrirana je prikazivanjem filma »Through British Eyes« rađena na videodisku. Rasprava koja bi morala dotaći smisao prikazivanja filma o umjetničkim djelima (što je sinopsis prikazanog programa) pokraj mogućnosti iz-

ravnog kontakta, što je negdje osnovni problem u vezi s takvim tipom programa, nije se na žalost desila.

Mnogo je interesantniji bio prilog kolega iz Natural History Museuma iz Londona, koji su referatima i demonstracijom ukazali na mnogo inventivniju primjenu elektronike, kompjutera u muzeju. U novom odjeljenju Natural History Museuma, Human Biology kao i u nekim starijim, kompjutorska tehnologija je u službi prezentacije procesa (simulacija), odnosno provjere stečenog znanja na muzejskoj ekspoziciji (pitanja i odgovori). Dobio se vrlo iscrpan prikaz ove nove tehnologije obrazovanja tzv. CAL metode (computer assisted learning). Čini se da su prednosti primjene CAL-a u radu suvremenog muzeja s publikom velike: omogućava se sudjelovanje, aktivan pristup, složeni sadržaji i pojave prezentiraju se na vrlo jednostavan i zoran način, moguć je izbor sadržaja, dakle poštuju se individualni interesi svakog posjetioca i sl. Primjena suvremene tehnologije u ovom slučaju omogućava realizaciju novih zahtjeva muzejskog rada.

Dizajn muzeja, od znaka muzeja, grafičke opreme publikacija, realizacije plakata, signalistike, do rješenja i izvedbe opreme za izložbu — sve je češća muzeološka tema. Veliki je značaj dobrog i funkcionalnog dizajna pri uspostavljanju izravnijeg odnosa muzejske građe i suvremenog senzibiliteta svakog posjetioca. Za limitirani broj sudionika bio je organiziran posjet poznatom dizajnerskom projektnom birou Pentagram.

U referatu kustosa ulsterskog muzeja iz Belfasta, koji je bio dio programa odnosa muzeja i hendikepiranih, naglašeno je da osim vrlo precizne i razrađene organizacije posjeta muzeju i specijalnih programa, treba težiti integraciji a ne pomoći, kao najvažnijem cilju, a vodič Tate Gallery izvjestila je o svojim teškoćama i iskustvu u radu sa hendikepiranim.

Ako želimo sumirati rad komiteta, onda se može konstatirati da za vrlo dobro pogođene teme nije bilo dovoljno vremena niti za kompletniju obradu niti za diskusiju; glavnina vremena činilo je raspravljanje, katkad nepotrebno, o čisto organizacijskim problemima. Na kraju ostaje i neugodna činjenica da je jugoslavenska praksa public relations gotovo nepostojeća i da predstoji ogroman napor u savladavanju barijera.

13. generalna konferencija ICOM-a — Komitet za edukaciju i kulturnu akciju (CECA)

Ljerkica Kanižaj

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Trinaesta generalna konferencija ICOM-a održana je u Londonu, od 25. srpnja do 1. kolovoza 1983. godine u znaku radne teme »Muzeji za svijet u razvoju«. Nakon plenarne sjednice, održane prvog dana, rad Konferencije nastavljen je, kao što je uobičajeno, u okviru međunarodnih komiteta koji se bave specifičnom problematikom muzeja.

Opći je dojam da se sudionici u radu Konferencije uglavnom nisu bavili problemima muzeja zemalja u razvoju. Jedan od mogućih razloga može biti i činjenica da je većina sudionika bila iz razvijenih kulturnih sredina pa, polazeći od iskustva iz vlastite stvarnosti, probleme razvijenih vide drukčije ili ih zanemaruju nudeći im kao rješenje svoj kulturni predložak. Tek se manji broj referenata bavio predloženom temom Konferencije, negirajući, posredno, svojim izlaganjem, rješenja koja nude razvijeni, isticanjem nužnosti da muzej mora biti primjeren sredini u kojoj je nastao.

Druženje ljudi na međunarodnim skupovima, međutim, dobra je prilika za sagledavanje vlastitog mjesta i značaja na svjetskoj hijerarhijskoj ljestvici. Prisustvovala sam radu komiteta za edukaciju i kulturnu akciju (CECA). I tu se ponovo, kao složen problem, pojavila podvojenost između nerazvijenih sredina, u kojima su muzeji zauzeli skromno mjesto pri vrednovanju društvenih vrijednosti i razvijenih, koje su odavno prošle fazu preispitivanja (čak podvrgavanja sumnji) potrebe i značaja muzejskih ustanova.

I tako, u trenutku kad se sredine slične našoj naprežu da prepoznaju muzeje kao bitan dio odgojno-obrazovnog i informacijskog sistema, naši sretniji kolege već imaju taj privilegij da se bave isključivo svojom užom specijalnošću — edukacijom u muzeju. U pripremama za rad CECA-e, koji su korektno obavili domaćini, The Group for Education in Museums, Great Britain, prevagnulo je očito mišljenje da se ne može uvijek počinjati iz početka. Stoga su se sadržaji izlaganja i diskusija sudionika ovog skupa odnosili, uglavnom, na pitanje poboljšanja kvalitete i kvantitete već uspostavljenog i dobro uhodanog tima za edukaciju u muzeju. Koliko to mo-